

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio decima. Vtrum possit homo satisfacere pro culpa propria mortali
saltem imperfecta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

remittens nobis penitentibus peccata nostra, fide. A
lis nobis, iustus Christo, cui iustitia seruatur, quan-
do nobis propter eum peccata remittuntur. De qua
iustitia posset etiam intelligi aliter locus ad Hebræ-
os 6. quamuis vera responsio sit, ibi non esse sermonem
de remissione peccati, sed de mercede debita bonis
meritis, quæ superueniente peccata mortificata fue-
runt, quæ, si homo resipiscat, illiusque peccati ve-
niam obtineat, ex iustitia debetur, quamuis peccati
remissio ex misericordia comparata sit. At vero
non tam proprie ac strictè de iustitia loquendo, sed
late, ut solum dicit quandam proportionem & de-
centiam bonorum operum, & debitum connatura-
litas vnius rei ad aliam, sic verum est reperiri ius-
titiam in iustificatione peccatoris, & sic loquitur D.
Thomas in citat. loco. 1. part. hæc enim est generalis
ratio iustitiæ, quæ dicitur inueniri in omnibus ope-
ribus Dei; & idem solum voluit Diuus Thomas ac-
commodare ad opus iustificationis. Seruatur autem
predicta proportio, siue consideres illam dispo-
sitionem, seu dilectionem Dei secundum se: sic enim
habet eam proportionem cum gratia seu caritate, quam
actus cum proprio habitu; siue illam spectes
ut opus Dei: sic enim magnam congruentiam ac
proportionem habet, ut, cui Deus suam dilectio-
nem infundit, peccata etiam remittat: siue denique
ut est opus hominis: nam etiam est valde consensu-
neum, ut facienti homini quod in se est per diuinam
gratiam ad recompensandam iniuriam, Deus non
deneget illius remissionem.

Ad secundum negatur assumptum, præsertim
quoad secundam partem. Et ratio in summa est iam
tacta, quia deest illi actui valor necessarius ex parte
personæ satisfaciens, ut satis declaratum est & re-
sponsum ad omnia; quæ ibi tanguntur, præter vlti-
mum verbum de promissione diuina; ad quod bre-
uiter dicitur, hanc promissionem non fundari in
dignitate & æqualitate operis, prout est à tali ope-
rante; & ideo non continere pactum ad iustitiam
pertinens, sed solum simplicem promissionem, seu
decretum Dei immobile de hoc beneficio præstan-
do peccatori penitenti, in quo talis conditio requi-
ritur, ut sit capax & dispositus ad tale beneficium
recipiendum. Alioquin eodem argumento proba-
retur, posse hominem mereri primam gratiam per
talem dispositionem, quia etiam de hac re facta est
promissio. De quo legi potest Bellarmin. lib. 7. de ius-
tificatione. c. 21.

SECTIO X.

*Utrum possit homo satisfacere pro culpa propria mor-
tali, saltem imperfecte.*

Quæstio intelligitur per vires supernaturales gra-
tiæ Dei, nam per solas naturæ vires certum est,
non posse hominem satisfacere pro peccato in De-
um commissio, etiam imperfecte, maxime pro illo
peccato, quod est auersio à Deo sine supernaturali,
ut à fortiori constabit ex dicendis sectione sequente,
& latius traditur in materia de gratia, ubi ostendi-
tur, opera solius liberi arbitrij, quæ à gratia non
proficiuntur, nullo modo esse dispositiones ad do-
na supernaturalia gratiæ, vnum autem ex his ope-
ribus est remissio peccati, ergo talia opera nullo mo-
do sunt dispositiones neque meritum huius doni, er-
go neque esse possunt satisfactio aliqua pro peccato,
talis enim satisfactio, quamuis imperfecta, aliquis
dispositio est, saltem imperfecta & remota, ad pec-
catum tollendum. Quoad hoc ergo in his etiam est
verum illud Pauli. 2. ad Corinth. 3. Non sumus iustifican-
tes cogitare aliquid ex nobis, scilicet, quod ad salutem
animæ conferat.

Prima sen-
tentia.

De operibus ergo factis per auxilium gratiæ, &
præsertim de illo opere, quod est vltima dispositio

ad gratiam, quæstio præsens versatur, in qua non
nulli Theologi negant, posse peccatorem etiam hoc
modo imperfecto, satisfacere pro culpa sua. Quam
sententiam mordicus hic defendit Medina. rationes
autem omnes, quas adducit, magis procedunt de sa-
tisfactione perfecta, quam de imperfecta. Probat
ergo primo, ex illo principio, quod remissio peccati
gratis datur, nam quod sit ex aliquali satisfactione,
quamuis non sit omnino exacta, non sit omnino gra-
tis, sed remissio peccati omnino gratis datur: ergo
nulla præcedit satisfactio etiam imperfecta. Secun-
do, quia si nostra dispositio esset satisfactio, saltem
imperfecta, etiam esset meritum imperfectum pri-
mæ gratiæ & remissionis peccati, quod appellat me-
ritum de congruo, consequens autem est falsum, er-
go. Sequela patet ex supra dictis, ostendimus enim à
satisfactione ad meritum, optimum sumi argumen-
tum in præsentī materia. Minor late tractatur à
Theologis, de gratia & merito disputantibus, & in-
terim de illa legi potest Soto 2. de natur. & gratia c. 10.
14. Et ratio breuiter est, quia hæc dispositio ordine
naturæ antecedit gratiam & charitatem, & ideo ut
sic est informis, nihil ergo prodesse potest in esse me-
riti, vel satisfactionis, iuxta illud 1. ad Corinth. 13. Si
charitatem non habueris, nihil mihi prodest. Vnde Con-
cilium Trident. tota sess. 6. & 14. solam rationem dis-
positionis agnoscit in nostris actibus respectu remis-
sionis peccati, non vero ratione meriti, vel satisfa-
ctionis. Tercio, quia ubi intercedit alia satisfactio
perfecta, non est necesse, ut aliquid aliud acceptetur
in satisfactionem imperfectam, sed in iustificatione
impij intercedit, & applicatur perfecta satisfactio
Christi, propter quam omne remittitur peccatum,
ergo non est necesse, ut actus ipsius hominis acceptetur
in satisfactionem imperfectam, sed solum ut dis-
positio, ad hoc, ut iustificatio voluntaria sit, & con-
uenienti modo fiat.

Contraria sententia, ut existimo, est communis
Theologorum, nam in primis qui ponunt satisfactio-
nem perfectam, à fortiori, hoc sentiunt: deinde ex al-
liis autoribus D. Thom. in 4. d. 14. q. 1. art. 1. quæstio-
ne 5. hac ratione dicit, penitentiam virtutem, esse
partem iustitiæ, quia reddit Deo debitum ex iustitia,
& quamuis non possit reddere æquale offensæ præ-
cedenti, reddit, quod sibi est possibile, sed satisfacere
nihil aliud est, quam recompensare iniuriam: er-
go hoc facit peccator per vltimam dispositionem, &
perfectam peccati detestationem. Et hac ratione ad-
dit idem Diuus Thomas eadem d. q. 2. art. 1. peni-
tentiam aliquo modo tollere efficienter peccatum
per actum suum, quia aliquo modo tollit inæquali-
tatem, quod est satisfacere, & d. 14. q. 1. art. 1. expre-
ssim docet, satisfactionem esse actum huius virtutis,
& art. 2. sic ait: Non potest homo satisfacere, si ly satis æ-
qualitatem quantitatis importet, contingit autem, si im-
portet æqualitatem proportionis, & hoc sicut sufficit ad ra-
tionem iustitiæ, ita sufficit ad rationem satisfactionis. Et in
solutionibus argumentorum id aperius docet ac
declarat, & infra hac 3. p. qu. 85. artic. 3. eandem do-
ctrinam confirmat, & iuxta eam recte intelligi po-
test alius locus supra tractatus ex 1. part. q. 21. artic. 4.
ad 1. quod nimirum hac ratione aliquis ratio iustitiæ
licet imperfecta in iustificatione peccatoris in-
terueniat. Et Scholastici communiter in 4. d. 1. 14.
15. & 17. & in 3. d. 20. quæst. 2. ubi Ricardus. quæst. 4. Ricard.
conclus. 5. Medin. codic. de penitent. tractat. 3. qu. 1. Medin.
Ferrar. 4. contr. gent. cap. 5. 4. huic fauent sententiæ,
neque aliquem ex antiquis expresse reperi, qui e-
am negauerit. Et nisi de vocib. tantum laboremus,
non video, cur, aut quomodo negari possit. Pri-
mo ergo statendum est, aliquam esse posse satisfa-
ctionem imperfectam, loquendo in genere de satis-
factione, ut inter homines etiam intercedere potest,
nam satisfactio consistit in recompensatione iniuriæ,
quæ ex parte satisfaciens ut formalē rationē satisfa-
ctio-

et honoris habeat, requirit, ut hoc animo & intentione fiat, Ex parte vero eius, cui fit satisfactio, ad summum requiri potest, quod talem actionem in recompensationem iniuriæ exigat, vel acceptet, aut saltem acceptare teneatur modo in superioribus declarato. Quod si illa actio, ut à satisfaciendo progreditur, sit moraliter æquivalens iniuriæ, erit equalis seu perfecta satisfactio prout nunc loquimur, si autem illa actio non adæquet iniuriam, aliquam tamen proportionem seu vim, licet imperfectam habeat ad illius recompensationem, erit imperfecta ad satisfaciendum. Non est tamen dubium, quin possit is, qui iniuriam intulit illam, hanc intentionem exhibere, ut saltem prout potest recompenset iniuriam, imo etiam ad hoc teneatur, quia, qui non potest integrè restituere, tenetur saltem ex parte, si potest, ergo & iniuriam recompensare, saltem imperfecte, si perfecte non potest. Atque eadem ratione potest creditor talem recompensationem exigere, vel ea contentus esse: est ergo talis satisfactio imperfecta possibilis, & qui inter homines hoc modo recompensat iniuriam, sine dubio aliquantulum satisfacere dicitur, quamvis imperfecte. Pari ergo ratione potest esse hominis ad Deum imperfecta satisfactio, nam & homo potest, quod in se est, facere ut recompenset iniuriam & Deus potest talem recompensationem exigere & illa contentus esse: ergo in eam actionem hoc modo factam vere ac proprie convenit nomen & ratio imperfectæ satisfactionis. Solum superest probandum, ita contingere in contritione seu dispositione peccatoris: hoc autem facillime ostendi potest, nam in primis, quod actus contritionis, quantum non sit exacta recompensatio iniuriæ, tamen quantum est de se, habeat ad hoc minus aliquam proportionem, evidentissime ostendunt rationes factæ duabus sectionibus proxime præcedentibus, pro illis opinionibus quæ satisfactionem æqualem huic actui attribuant, & res est per se adeo clara, ut necesse non sit rationes illas repetere, aut amplius virgere. Rursus quod peccator possit aut debeat hoc saltem modo recompensare divinam iniuriam cum non possit perfectioni, certissimum etiam est, ut constet ex modo loquendi Scripturæ, Michæ 6. *Indicabo tibi homo, quid Dominus requirat à te: vitare facere iudicium, &c.* Ezech. 18. *Si impius egerit penitentiam, & fecerit iudicium & iustitiam, vita viuet, &c.* 33. *Si impius egerit penitentiam à peccato suo, feceritq; iudicium & iustitiam, vita viuet, & similia testimonia passim reperiuntur in Scriptura, & supra citata sunt. Et proprium penitentis motum, ut à caritate distinguatur, in hoc consistit, ut ad recompensandam iniuriam & destruendam illam eo modo, quo potest formaliter tendat, ut ex materia de penitentia constat. Deinde quod DEVS exigit à peccatore hunc modum recompensationis illi possibilem, ex eisdem Scripturæ locis satis constat. Imo proprium penitentis præceptum, prout à præcepto caritatis distinguitur, in his tantum testimoniis fundatur, & in intrinseca obligatione, quæ ex iniuria nascitur ad recompensandam illam. Vnde sine causa dicunt aliqui, Deum exigere contritionem, solum ut dispositionem, per quam fiat voluntaria iustificatio, & aliquo modo tollatur obex ex hominis affectu. Hoc enim voluntarie dictum est. Primo quidem, quia cum hæc ratio in hoc actu reperiatur, & sit illi maxime propria, sine causa dicitur, non exigi à Deo hoc titulo & ratione, præsertim cum nomine iudicii & iustitiæ exigatur. Deinde, quia hæc obligatio non est mere positiva, sed intrinseca nascitur ex ipsa iniuria, Deus autem penitentiam exigit, ut homo eam obligationem impleat, quam peccando contraxit: nam præceptum penitentis, quod scriptum est divino iure, non est aliud ab eo, quod ex natura rei oritur ex iniuria in DEVM finem supernaturalem*

Fr. Suar. Tom. 1.

commissa. Denique, quia si Deus solum exigeret illum actum, ut iustificatio sit voluntaria, & ad tollendum obicem contrarij affectus, sufficeret exigere consensum in amicitiam divinam, & propositum non peccandi de cætero, vel, ad summum, attritionem, ut facit cum sacramento: nunc autem non ita fit, sed exigitur dolor, & amor super omnia: ergo signum est hæc peti in recompensationem; & ita etiam acceptari, quando fiunt. Ex his ergo recte concluditur, nihil deesse huic actui ad rationem satisfactionis imperfectæ. Vnde potest sic formari ratio; qui non potest perfecte satisfacere, si recompenset iniuriam eo modo, quo potest, & quo exigit & contentus est creditor, imperfecte satisfacit: sed ita se gerit peccator erga Deum: ergo satisfacit saltem imperfecte. Aut enim nulla est passibilis satisfactio imperfecta, aut hæc est talis censenda.

Nec rationes in contrarium quicquam obstant; ad primam enim respondetur, hanc imperfectam satisfactionem nihil obitare quo minus remissio peccati simpliciter & absolute gratis detur, quia illud *gratis*, in toto rigore solum excludit debitum de iustitia, cui opponitur; & ideo quod ex gratitudine vel liberalitate fit, gratis fit: cum ergo hæc satisfactio imperfecta non inducat obligationem iustitiæ, non obstat, quominus gratis detur remissio peccati. Quod si fiat vis in illo verbo *omnino gratis*, respondetur, illud *omnino gratis* additum esse, nam in Scriptura & Conciliis non legitur, & sensum æquum facere potest: si enim illud *omnino* excludat proprium debitum iustitiæ, etiam est verum remissionem fieri omnino gratis, si autem excludat omnem diligentiam, vel cooperationem ex parte peccatoris, concedo non dari illi veniam omnino gratis, quia aliquid ab eo exigitur, & aliquid de suo cum divina gratia offerre debet, ut remissionem obtineat. Ad secundum, omnia nunc disputatione de merito de congruo, quæ non est huius loci, respondetur, si meritum de congruo existimetur tale esse, quod proprium debitum iustitiæ inducat, negandam esse sequelam, item si dicat congruitatem amicabilem, seu, in mutua ac propria amicitia fundatam, clarum est non reperiri in contritione, ut est à peccatore, nondum iustificato, quia nondum intelligitur amicus: si vero, quod magis habet usus, meritum de congruo, latius pateat, prout ipsamet generalis significatio vocis exigere videtur, non requirit amicitiam in operante: nam peccator per actus morales ex gratia factos, meretur de congruo aliqua maiora auxilia: satis ergo erit, quod actus habeat proportionem quandam eiusdem ordinis, & condecentiam ac congruitatem, inter opus hominis, & donum Dei. Sicque concedenda erit sequela, neque est, cur quidam scholastici moderni ab hoc modo loquendi tantum abhorreant, in actibus supernaturalibus, & maxime in perfecto actu contritionis, cum Sancti Patres frequenter eo modo loquantur, Augustinus epistola 89. quæst. 4. de superbo diuite dicit. *Luct mortuus apud inferos torqueatur, tamen si pauperis videretur, qui ante ianuam eius contemplus iacebat, misertus fuisset, mereretur & ipse misericordiam.* Et epistol. 105. ad Sixtum, col. 3. clarius dicit. *Neque ipsa remissio peccati sine aliquo merito est, neque enim nullum est meritum fidei, quia ille dicebat, Deus, propitius esto mihi peccatori, & descendis hic iustificatus.* Similiter Ambros. lib. 10. in Luc. 23. agens de lachrymis Petri, *Lauant, inquit, lachryma delictum, quod voce pudor est confiteri, lachryma non veniam postulat, sed merentur, & tu si veniam vis mereri, dilue culpam lachrymis tuis.* Et plures alios refert Bellarminus supra, qui hanc sententiam constanter defendit. Neque illi obstat locus Pauli. Si caritatem non habeam, nihil mihi prodest, tum quia intelligitur, nihil prodesse

Ad argum.
mentum prius
vis sententia.

August.

Ambros.

K 2 ad

ad meritum vitae eternae, vel ad proprium meritum a dei iustitia; cum etiam quia non est omnino sine charitate, qui Deum iam super omnia amat. Concilium autem vrens nomine dispositionis tanquam certiori, non excludit alias rationes morales, quae in hac fere includuntur. Ad tertium respondetur, illo fere argumento uti haereticos huius temporis ad excludendas nostras satisfactiones: sicut ergo satisfactio Christi non excludit nostram condignam, ubi talis esse potest, scilicet, pro poena, ita etiam non excludit imperfectam, ubi maior esse non potest, scilicet, pro culpa. Sed instabit fortasse aliquis, nam ex discursu facto, non videtur solum probari satisfactio imperfecta, sed etiam perfecta: quando enim ab aliquo exigitur, quantum potest, summa satisfactio exigitur; & qui hoc modo satisfacit, perfecte satisfacere censendus est. Respondetur, perfectionem satisfactionis non attendi ex potestate satisfaciendi, sed ex aequalitate rei ad rem, & ideo, licet talis homo possit dici perfecte satisfacere suae obligationi, quia nemo ad impossibile obligatur: non tamen perfectam satisfactionem exhibere, quae ad aequalitatem in re constituendam necessaria esset. Dices, Ergo hoc modo etiam homo per vires naturae potest satisfacere imperfecte per naturalem dolorem & amorem, si Deus maiorem non exigeret, nec vires gratiae daret ad illum eliciendum, & illo velle esse contentus. Respondetur, posse Deum id facere de potentia absoluta, illam tamen vix mereri nomen satisfactionis, etiam imperfectissimae; tum propter maximam inproportionem illius actus, tum etiam quia non exigitur ab illo homine totum id quod absolute posset praestare. Et ob eandem rationem in iustificatione, quae nunc fit per attritionem cum sacramento, non ita proprie dicta imperfecta satisfactio inuenitur.

SECTIO XI.

Verum saltem pro peccato veniali possit purus homo Deo satisfacere.

Materia huius dubitationis proprium habet locum, & ex professo tractanda est inferius qu. 87. hic tamen omnino praemitti non potuit, breuissime vero attingenda est, solum ut videamus, quomodo in hoc etiam superet satisfactio Christi satisfactionem puri hominis.

Prima ergo sententia referri potest quorundam scholasticorum, qui non solum per gratiam, sed etiam per vires naturae, affirmant, posse hominem satisfacere pro peccato veniali, & illud a se expellere, vel sustinendo proportionatam poenam, ut sentiunt Scot. in 4. distinct. 21. q. 1. & Gabriel distinct. 16. qu. 5. art. 1. vel per actum moraliter bonum, & peccato veniali contrarium, ut existimat Durand. in 4. distinct. 16. q. 2. & dist. 21. q. 1. Sed hanc sententiam existimo valde falsam, & errorem sapere Pelagii: generaliter enim omnis peccati remissio in Scriptura sacra gratiae Dei, Christoq. tribuitur, ut patet ad Rom. 4. 1. Io. 8. & Arauc. II. cap. 14. & 22. & ex Trident. sess. 6. cap. 11. ubi dicit, illam esse iustorum vocem. *Dimitte nobis debita nostra*, quae exponit esse peccata venialia, quae iusti postulant à DEO remitti. Et ratio breuiter est, quia sine diuina gratia nihil potest homo facere, quod ad eternam vitam consequendam conferat: certum est autem, remissionem peccati venialis multum conferre. Ac deinde ad quaecumque satisfactionem, vel meritum de condigno apud Deum, constat, necessariam esse gratiam sanctificantem, sine qua homo est inimicus Deo: & inimico nihil potest esse à Deo debitum de iustitia, ut supra dicebamus. Itaque certum hoc loco sit, alibi enim probabitur fusius, hominem purum, non iustificatum non posse condigne satisfacere pro peccato veniali. Pro-

cedit ergo quaestio de homine iusto, & de facto habet locum tantum in peccato proprio: nam de alieno certum est, non posse vnum satisfacere pro culpa alterius, etiam veniali: posset tamen id quari de potentia absoluta: ex his vero, quae dicemus, adiunctis iis, quae in sectio. 7. dicta sunt, relinquetur definitum.

Secunda ergo opinio est, hominem iustum non posse satisfacere de condigno pro veniali peccato: quam tenet Petr. Soto in instit. sacerdot. lect. 18. de poenit. quam solum probat ex principio posito, quia remissio peccati venialis, est opus diuinae gratiae: & ita in oratione Dominica illam petimus, ut gratuito à Deo donandam, cum dicimus, *Dimitte nobis debita nostra*. Vnde etiam facit in verbo remissionis, quod liberalitatem indicat: nam debitum, quod plene soluitur, non remittitur: & hanc sententiam tribuit D. Thom. 3. p. q. 87. ar. 4.

Tertia vero sententia extreme contraria esse potest: hominem iustum posse ex iustitia rigorosa, & omnino perfecta satisfacere pro venialibus peccatis. Quia actus amoris Dei super omnia, est ita perfectus, ut repugnet etiam peccatis venialibus & procedens ab homine grato, videtur esse non solum aequalis, sed etiam maioris valoris, quam sit totum debitum venialis peccati: aliunde vero homo gratus in se habet sufficiens principium, ratione cuius debentur illi omnia auxilia necessaria ad huiusmodi actum efficiendum, & valorem illi praestandum: quia propter peccatum veniale, nec privatur homo gratia, nec contrahit debitum carceris auxiliis necessariis, & sufficientibus ad huiusmodi actum: nihil ergo hic deest ad iustitiam non solum aequalem, sed etiam rigorosam. Nam licet hac satisfactio supponat gratiam, tamen non supponit gratiam factam post contractum debitum peccati venialis, nec primario datam in ordine ad finem consequendi remissionem talis peccati: sed solum supponit gratiam ante obtentam per baptismum vel aliam priorem dispositionem, seu aliud sacramentum: hoc a. nihil prorsus videtur derogare perfectioni iustitiae: praesertim, cum homo non satisfaciatur per ipsam gratiam quasi formaliter, sed per fructus iustitiae, quos ipse homo sibi comparat, tanquam dominus suorum actuum, gratiae Dei cooperando. Quod vero iustitiae actus sint etiam ipsius Dei, & per auxilium speciale fiant, ac denique possint esse aliis modis debiti, non videtur magis derogare perfectioni huius iustitiae, quam iustitiam Christi minuere, in cuius actibus fere eadem inueniri possunt, ut saepe in superioribus est dictum. Vnde concludi videtur, quod attinet ad perfectionem iustitiae, hunc effectum non minus exacte fieri posse à puro homine, quam ab ipso meto Christo.

Dico tamen primo, simpliciter & absolute posse hominem iustificatum satisfacere de condigno pro veniali peccato, atque adeo ex iustitia, & non mere gratia illius remissionem consequi. Hanc sumo ex D. Tho. in fr. q. 87. 3. ad 3. ubi simpliciter concedit remitti peccatum veniale virtute alienius satisfactionis: neque in artic. 4. dicit contrarium, sed solum dicit, ad hanc satisfactionem esse gratiam necessariam: & in 1. 2. q. 72. artic. 5. dicit, peccatum veniale esse reparabile per virtutem intrinsecam in quo potissimum differt à mortali id est, per virtutem gratiae, quam non tollit, sicut mortale: non est ergo reparabile per solam gratuitam remissionem: quia haec non habet proprie intrinsecum principium in homine: sed per condignam satisfactionem, cuius principium est gratia, quae in homine manet. Et eandem sententiam fortiori ratione docent Scot. Durand. Gabriel. & alij supra citati, & expresse Palud. in 4. d. 16. qu. 1. num. 27. & sequentibus, & Ricard. in 4. d. 17. artic. 1. quaest. 7. Et probatur, quia opus contritionis, vel amoris Dei videtur ex natura sua opus maxime proportionatum ad huiusmodi satisfactionem, vel remissionem: quia nobiliori modo attingit Deum, & homi-

Scot.
Gabr.
Durand.

Rom. 15.
1. Io. 8.
Et
Concil. Mil.
Araus.
Trident.

Petr. Soto.

D. Thom.

Scot.
Durand.
Gabr.
Palud.